

Examining the Role and Impact of Utilizing Educational Technology in Teaching the Foundations of Democracy (with a Human Rights Approach)

Hadi. Bekhradinasab¹, Mohammad. Sharif Shahi^{2*}, Manouchehr. Tavasoli Naeini³,
Seyed Mohammad Sadegh. Ahmadi³

¹ PhD student in public law, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran

² Assistant Professor, Department of Law, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran

³ Associate Professor, Department of Law, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran

* Corresponding author email address: dr.shahi@khuisf.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Bekhradinasab, H., Sharif Shahi, M., Tavasoli Naeini, M., & Ahmadi, S. M. S. (2024). Examining the Role and Impact of Utilizing Educational Technology in Teaching the Foundations of Democracy (with a Human Rights Approach). *Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History*, 3(2), 120-136.

© 2024 the authors. Published by Iran-Mehr: The Institute for Social Study and Research. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

In today's world, changes resulting from new technologies have significantly impacted human life and the learning processes of students, seriously challenging traditional methods of education. It has only been a few decades since the term "educational technology" has found its place in the global educational culture. Educational technology encompasses the systematic design, implementation, and evaluation of the entire learning and teaching process based on specific objectives and research outcomes in human learning, communication, and the use of a combination of human and non-human resources to create more effective education. Thus, we are faced with the study and ethical practice through the creation, application, and management of appropriate technological resources and processes to facilitate learning and improve performance. In this regard, the fundamental issue of education from the perspective of social sciences is extremely significant. This issue, particularly in the legal and especially human rights approach, asserts itself as a universal right. As a human right, education is a universal right for all humans. This right also serves as a means to achieve other human rights and a tool for social and economic empowerment. The fundamental issue of education on one hand and educational content on the other are significant topics of the world's educational systems, which, along with teaching tools and methods, collectively strive to prepare generations for the acceptance of global and local cultures. By accepting the right to education and emphasizing socialization, it is the duty of democratic governments to embed the teachings of democracy and rights into new generations. In fact, democratic principles and traditions must be taught so that people become aware of and appreciate their opportunities and responsibilities as free citizens. Teaching democracy is not limited to traditional knowledge learning but should be promoted through other means as well. Today, the term "educational technology" carries a progressive and evolved concept, and its scope of utilization is not merely confined to the use of educational materials and tools; it embodies a broader and more modern concept. Today, to clarify educational matters, diversify the means of the teaching process, and elucidate lesson content, the use of educational aids by teachers is inevitable.

Keywords: educational technology, democracy, human rights, education.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In today's rapidly evolving world, the advent of new technologies has profoundly impacted human life, particularly in the realm of education. Traditional educational methods are increasingly being challenged by innovative technological approaches. The concept of "educational technology" has only been integrated into global educational culture in recent decades, fundamentally altering the design, implementation, and evaluation of learning processes based on targeted objectives and research outcomes. This paper explores the role and impact of educational technology in teaching the foundations of democracy from a human rights perspective.

Educational Technology and Its Evolution

Educational technology encompasses a systematic approach to designing, implementing, and evaluating the entire teaching and learning process. It combines human and non-human resources to create more effective educational experiences. Initially, educational technology was limited to using audiovisual aids to enhance traditional teaching methods. However, contemporary educational technology embodies a broader and more modern concept that extends beyond mere tools and materials (Saadati et al., 2014). This evolution reflects a shift from using technology to supplement traditional education to leveraging it to transform educational paradigms fundamentally.

The Right to Education as a Human Right

Education is a universal human right, instrumental in achieving other human rights and fostering social and economic empowerment. The right to education is enshrined in various international human rights documents, such as the Universal Declaration of Human Rights and the International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights ("[International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights](#)," ; "[Universal Declaration of Human Rights](#),"). Democracies are tasked with embedding democratic principles and human rights into educational curricula to prepare new generations to appreciate their opportunities and responsibilities as free citizens. This foundational education must extend beyond traditional knowledge acquisition to encompass broader educational methodologies.

Teaching Democracy through Educational Technology

Teaching democracy involves not only imparting knowledge but also fostering a culture of democratic participation and human rights awareness. Educational technology plays a crucial role in this endeavor by making the educational process more engaging and effective. It facilitates the clarification of educational matters, diversifies teaching methods, and elucidates lesson content, making the use of educational aids by teachers inevitable (Moafaqian, 2013). By incorporating technology, educators can create interactive and immersive learning environments that encourage students to actively participate in their learning processes.

Impact on Learning Outcomes

The integration of educational technology in teaching the foundations of democracy has been shown to significantly enhance learning outcomes. Technology provides students with access to a wealth of information and resources, enabling them to engage with lesson content more deeply and meaningfully. For instance, smart schools and global classrooms allow students to connect with peers and educators

worldwide, fostering a global perspective on democratic principles and human rights (Niroomandi & Bakhtavari, 2011). Moreover, technology supports differentiated instruction, catering to diverse learning styles and needs, thus promoting inclusivity and equity in education.

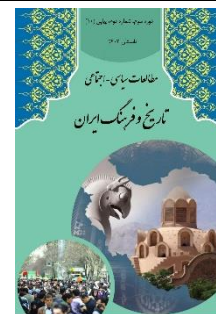
Challenges and Future Directions

Despite its benefits, the adoption of educational technology also presents challenges, including the need for adequate infrastructure, teacher training, and addressing the digital divide. Ensuring equitable access to technology is crucial for realizing its full potential in education. Future research should focus on developing strategies to overcome these challenges and maximize the benefits of educational technology in teaching democracy and human rights. Additionally, continuous evaluation and adaptation of technological tools and methods will be necessary to keep pace with the evolving educational landscape (Pakdaman et al.).

Conclusion

Educational technology holds immense potential for transforming the teaching of democracy and human rights. By fostering interactive and engaging learning environments, technology can help students understand and appreciate democratic principles and human rights more profoundly. However, to fully realize this potential, it is essential to address the challenges associated with technology integration and ensure equitable access for all students. As educational technology continues to evolve, it will play an increasingly vital role in shaping the future of education and democracy.

In conclusion, the strategic use of educational technology can significantly enhance the teaching of democratic principles and human rights, preparing students to become informed and responsible citizens. By embracing these technological advancements, educational systems can better equip future generations to participate in and contribute to democratic societies.

بررسی نقش و تاثیر بهره گیری از تکنولوژی آموزشی در آموزش مبانی مردم سالاری (با رویکرد حقوق بشری)

هادی بخردی نسب^۱، محمد شریف شاهی^۲، منوچهر توسلی نائینی^۳، سید محمد صادق احمدی^۴

۱. دانشجوی دکتری حقوق عمومی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. استادیار، گروه حقوق، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۳. دانشیار، گروه حقوق، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: dr.shahi@khuisf.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

بخردی نسب، هادی، شریف شاهی، محمد، توسلی نائینی، منوچهر، و احمدی، سید محمد صادق. (۱۴۰۳). بررسی نقش و تاثیر بهره گیری از تکنولوژی آموزشی در آموزش مبانی مردم سالاری (با رویکرد حقوق بشری). *مطالعات سیاسی-اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران*, ۳(۲), ۱۲۰-۱۳۶.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

در دنیای امروز، تغییرات ناشی از فناوری‌های جدید تاثیر به سزایی بر روند زندگی انسان‌ها و فرایند یادگیری دانش آموزان داشته و با روش‌های سنتی آموزش به طور جدی به مقابله برخاسته است. چند دهه‌ای پیش نیست که اصطلاح تکنولوژی آموزشی جایی برای خود در فرهنگ تعلیم و تربیت جهان اختصاص داده است. تکنولوژی آموزشی، طراحی، اجرا و ارزشیابی نظام‌مند تمامی فرآیند یادگیری و آموزشی بر اساس هدف‌های مشخص و نتایج تحقیقات، در زمینه‌های یادگیری انسانی، ارتباط و همچنین به کار گرفتن مجموعه‌ای از منابع انسانی و غیر انسانی به منظور ایجاد آموزش مؤثرتر است. به این ترتیب، ما با مطالعه و عمل اخلاقی از طریق ایجاد، کاربرد و مدیریت منابع و فرایندهای فناورانه مناسب به منظور تسهیل یادگیری و بهسازی عملکرد مواجه هستیم. در ارتباط با همین موضوع، اصل مساله آموزش از منظر علوم اجتماعی، مساله‌ای به غایت قابل توجه است. مساله‌ای که در رویکرد حقوقی و به ویژه حقوق بشری، به مثابه یک حق جهانی عرض اندام می‌کند. به عنوان یک حق بشری، تحصیل (آموزش) حقی جهانی برای بشر است. این حق، همچنین وسیله‌ای برای دست یافتن به سایر حقوق بشر و ابزار قدرت بخش اجتماعی و اقتصادی است. اصل مساله آموزش از یک سو و محتوای آموزشی از سوی دیگر، موضوعات قابل توجه نظام‌های آموزشی دنیا هستند که در کنار ابزارها و متدهای آموزش، روی هم رفته در آماده سازی نسل‌های بشر برای پذیرش فرهنگ جهانی و بومی تلاش می‌کنند. با پذیرش حق بر آموزش و تاکید بر جامعه پذیری، تکلیف حکومت‌های دموکرات تعبیه آموزه‌های دموکراسی و حقوق به نسل‌های جدید است. در حقیقت، اصول و رسوم دموکراتیک باید آموزش داده شوند تا مردم از امکانات و مسوولیت هایشان به عنوان شهروندان آزاد آگاه شوند و قدر آن‌ها را بدانند. آموزش دموکراسی به یادگیری سنتی دانش منحصر نمی‌شود، بلکه باید آن را از راه‌های دیگری نیز ترویج کرد. امروزه اصطلاح «تکنولوژی آموزشی» مفهومی مترقی و تکامل یافته را به همراه دارد و زمینه بهره گیری از آن صرفاً به کاربرد مواد و وسایل آموزشی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه مفهومی وسیعتر و جدیدتر به همراه دارد. امروزه برای شفاف کردن امور آموزش، متنوع کردن وسایل فرآیند تدریس و روشن کردن مطالب درسی، استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط معلمان، امری اجتناب ناپذیر است.

کلیدواژگان: تکنولوژی آموزشی، مردم سالاری و دموکراسی، حقوق بشر، آموزش.

مقدمه

در دنیای امروز، تغییرات ناشی از فناوری‌های جدید تاثیر به‌سزایی بر روند زندگی انسان‌ها و فرایند یادگیری دانش‌آموزان داشته و با روش‌های سنتی آموزش به‌طور جدی به‌مقابله برخاسته است. با توجه به گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و استفاده از تکنولوژی‌های جدید، و تاثیر فزاینده آن بر زندگی انسان، از ضروریات ارتباطات اجتماعی است.

آن‌گونه که از یک تمدن انتظار می‌رود، تفکرات، تصورات و شیوه‌های جدید و جایگزین در عرصه‌های علمی، صنعتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به تدریج جایگزین وضعیت در حال زوال شده‌است و وضعیت نوین در تمامی عرصه‌های حیات شری، به سرعت در حال شکل‌گیری و استقرار است. نظام‌های تعلیم و تربیت نیز طبعاً از تحولات حادث شده در عرصه فناوری بی‌نصیب نبوده‌اند و ندای انقلاب آموزشی به مثابه یک ضرورت، فضای نظام‌های آموزش و پرورش دنیا را پر کرده‌است.

چند دهه‌ای بیش نیست که اصطلاح تکنولوژی آموزشی جایی برای خود در فرهنگ تعلیم و تربیت جهان اختصاص داده است. قبل از آنکه کاربرد تکنولوژی آموزشی با مفهوم جدید و مترقی آن مطرح شود، برنامه ریزان و معلمان در راه بهبود امر تدریس و محصول نتایج بهتر آموزش از مواد و وسایل آموزشی با مفهوم «سمعی و بصری» آن کمک می‌گرفتند. بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که کمک‌های این شاخه از تعلیم و تربیت به کاربرد صرف مواد و وسایل آموزشی خلاصه می‌شد.

تکنولوژی آموزشی به عنوان دستاورد جدید تمدن بشری، عبارت است از روش سیستماتیک طراحی، اجرای و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری که براساس هدفهای معین یا بهره‌گیری از یافته‌های روان‌شناسی یادگیری و علم ارتباطات و به‌کارگیری منابع مختلف- اعم از انسانی و غیر انسانی- به منظور آموزش مؤثرتر تنظیم و اجرا می‌شود.

بدین ترتیب، تکنولوژی آموزشی، طراحی، اجرا و ارزشیابی نظام‌مند تمامی فرایندهای یادگیری و آموزشی بر اساس هدفهای مشخص و نتایج تحقیقات، در زمینه‌های یادگیری انسانی، ارتباط و همچنین به‌کار گرفتن مجموعه‌ای از منابع انسانی و غیر انسانی به‌منظور ایجاد آموزش مؤثرتر است.

در ارتباط با همین موضوع، اصل مساله آموزش از منظر علوم اجتماعی، مساله‌ای به‌غایت قابل توجه است. مساله‌ای که در رویکرد حقوقی و به‌ویژه حقوق بشری، به‌مثابه یک حق جهانی عرض اندام می‌کند. حقوق بشر فراتر از یک عنوان و در وجه اصطلاحی خود ناظر به مجموعه‌ای از حق‌های شناخته شده برای انسان در طول سالیان درازی است که در چند اعلامیه و سند بین‌المللی تجلی یافته است. پرواضح است که مفاد اسناد مذکور انعکاس دهنده همه حق‌های شناخته شده و قابل شناسایی برای انسان نیست؛ بلکه در بردارنده حق‌های «ویترینی» انسان است که در نگاه جهانی، شاخص شده‌اند.

به عنوان یک حق بشری، تحصیل (آموزش) حقی جهانی برای بشر است. این حق، همچنین وسیله‌ای برای دست یافتن به سایر حقوق بشر و ابزار قدرت بخش اجتماعی و اقتصادی است. کلیه کشورهای جهان از طریق اعلامیه جهانی حقوق بشر موافقت خود را با برخورداری همه انسان‌ها از حق تحصیل اعلام کرده‌اند.

اصل مساله آموزش از یک سو و محتوای آموزشی از سوی دیگر، موضوعات قابل توجه نظام‌های آموزشی دنیا هستند که در کنار ابزارها و متدهای آموزش، روی هم رفته در آماده سازی نسل‌های بشر برای پذیرش فرهنگ جهانی و بومی تلاش می‌کنند.

در تلاقی موضوعات فوق، آنچه ما در اینجا به دنبال آن هستیم، توجه ویژه به مبانی جمهوری به عنوان یک محتوای آموزشی و کاربرد تکنولوژی آموزشی در مسیر جامعه‌پذیری این محتوای مدنظر ماست.

در این مقاله بر آن هستیم تا با بررسی مفهوم تکنولوژی، کاربرد آن را در آموزش مفاهیم حقوق بشری و از جمله دموکراسی و جمهوری، مورد ارزیابی قرار بدهیم.

تکنولوژی آموزشی و مفهوم و کاربرد آن

جوامع بشری با سرعتی شگفت‌انگیز در حال توسعه، تغییر و تحولند و این تحولات جنبه‌های مختلف زندگی را دربرمی‌گیرد. پیشرفت علوم و فنون دانش‌های جدیدی را مطرح می‌سازد که نیازهای جدیدی را نیز برای انسان‌ها ایجاد می‌کند.

چند دهه‌ای پیش نیست که اصطلاح تکنولوژی آموزشی جایی برای خود در فرهنگ تعلیم و تربیت جهان اختصاص داده است. قبل از آنکه کاربرد تکنولوژی آموزشی با مفهوم جدید و مترقی آن مطرح شود، برنامه ریزان و معلمان در راه بهبود امر تدریس و محصول نتایج بهتر آموزش از مواد و وسایل آموزشی با مفهوم «سمعی و بصری» آن کمک می‌گرفتند. بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که کمک‌های این شاخه‌ها ز تعلیم و تربیت به کاربرد صرف مواد و وسایل آموزشی خلاصه می‌شد (Saadati et al., 2014).

در دنیای امروز، تغییرات ناشی از فناوری‌های جدید تاثیر به‌سزایی بر روند زندگی انسان‌ها و فرایند یادگیری دانش آموزان داشته و با روش‌های سنتی آموزش به طور جدی به مقابله برخاسته است. با توجه به گسترش روز افزون فناوری اطلاعات و استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی جدید، و تاثیر فزاینده آن بر زندگی انسان، آشنایی دانش آموزان و معلمان با این فناوری و تسلط در استفاده از ابزارهای آن از ضروریات تدریس است.

آن گونه که از یک تمدن انتظار می‌رود: تفکرات، تصورات و شیوه‌های جدید و جایگزین در عرصه‌های علمی، صنعتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به تدریج جایگزین وضعیت در حال زوال شده‌است و وضعیت نوین در تمامی عرصه‌های حیات شری، به سرعت در حال شکل‌گیری و استقرار است. نظام‌های تعلیم و تربیت نیز طبعاً از تحولات حادث شده در عرصه فناوری بی‌نصیب نبوده‌اند و ندای انقلاب آموزشی به مثابه یک ضرورت، فضای نظام‌های آموزش و پرورش دنیا را پر کرده‌است.

واژه فناوری (Technologia) به معنی برخورد سیستماتیک است و فناوری آموزشی به معنای کاربرد دانش برای مقاصد عملی می‌باشد. در حقیقت فناوری آموزشی عبارت است از طرح سازمان یافته و استقرار یک سیستم فراگیری که از مزایای روش‌های نوین ارتباط جمعی و شیوه‌های جدید تدریس، ابزار و وسایل بصری و سازمان‌بندی کلاس بهره‌گیری می‌کند.

در سال‌های اخیر به وسیله سازمان‌ها و گروه‌های مختلف، چندین تعریف از تکنولوژی آموزشی ارائه گردیده است که سه مورد از آن‌ها ارائه می‌گردد: ۱- تعریف شورای ملی تکنولوژی آموزشی انگلستان: تکنولوژی آموزشی عبارت است از، توسعه کاربرد و ارزشیابی سیستم‌ها، متون و مواد آموزشی به منظور بهبود فرایند یادگیری انسان. ۲- تعریف مرکز ملی یادگیری برنامه‌ای انگلستان: تکنولوژی آموزشی عبارت است از، کاربرد دانش علمی در زمینه یادگیری و شرایط یادگیری به منظور بهبود اثربخشی و کارایی تدریس و تعلیم. ۳- تعریف کمیسیون تکنولوژی آموزشی آمریکا: تکنولوژی آموزشی عبارت است از، روش یا راه منظم، طراحی، اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس برحسب اهداف معین و براساس تحقیقات در زمینه یادگیری و ارتباط انسانی و به‌کارگیری منابع انسانی و غیرانسانی به منظور فراهم آوردن یادگیری و آموزش موثرتر، پایدارتر و عمیق‌تر.

تشابه هر سه تعریف در این است که هر سه، بر عملکرد اولیه تکنولوژی آموزشی یعنی "بهبود کارایی فرایند یادگیری" تاکید دارند.

(Mohammadi Qarasawi)

آخرین تعریفی که از فناوری آموزشی موجود است توسط انجمن ارتباطات و فناوری آموزشی فناوری آموزشی در سال ۲۰۰۴ صورت گرفته‌است که عبارتند از، مطالعه و عمل اخلاقی از طریق ایجاد، کاربرد و مدیریت منابع و فرایندهای فناورانه مناسب به منظور تسهیل یادگیری و بهسازی عملکرد.

علاوه بر تعاریف فوق، از تکنولوژی آموزشی تعاریف‌های دیگری نیز شده‌است. تعریف زیر از سایر تعاریف‌ها جامع‌تر است: "تکنولوژی آموزشی عبارت است از روش سیستماتیک طراحی، اجرای و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری که براساس هدفهای معین یا بهره‌گیری از یافته‌های روان‌شناسی یادگیری و علم ارتباطات و به‌کارگیری منابع مختلف- اعم از انسانی و غیر انسانی- به منظور آموزش مؤثرتر تنظیم و اجرا می‌شود.

کاربرد فناوری اطلاعات در نظام‌های آموزش و پرورش دنیا را این‌گونه جمع‌بندی کرده‌اند:

ارتقا افزایش توانایی معلمان در زمینه به‌کارگیری فناوری اطلاعات

تجهیز مدارس با امکانات و ابزارهای مورد نیاز جهت گسترش فناوری اطلاعات

بهره‌گیری بهینه از فناوری اطلاعات برای تغییر ساختار آموزش

استفاده از فناوری اطلاعات برای ایجاد فرصت‌های یادگیری و تحصیل برای همه افراد جامعه

توسعه منابع انسانی متخصص مورد نیاز جامعه در زمینه فناوری اطلاعات

استفاده از فناوری اطلاعات به منظور ارتقای کیفیت آموزش و بهبود روش‌های تدریس (Moafaqian, 2013).

از تحلیل تعریف فوق چنین نتیجه می‌گیریم که تکنولوژی آموزشی:

- روشی سیستماتیک است؛ یعنی مؤلفه‌های فرایند آموزشی، با تدبیر خاصی، در کنار هم قرار می‌گیرند. و براساس یک رابطه منطقی

و عمل متقابل، برای رسیدن به یک هدف معین و به صورت یک واحد، عمل می‌کنند.

- هدف این روش (تکنولوژی آموزشی) رسیدن به آموزش مؤثرتر، یعنی افزایش کیفیت و کمیت یادگیری است.

- قلمرو تکنولوژی آموزشی، طراحی، اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری است.

- در این روش، از یافته‌های روان‌شناسی- بخصوص روانشناسی یادگیری و علوم ارتباطات- به طور عملی استفاده می‌شود.

- منابع لازم، براساس هدفهای آموزشی و محتوای درسی انتخاب می‌شود که ممکن است شامل انسان یا اشیاء و ابزارها یا هر دو

باشد.

با این اوصاف، تکنولوژی آموزشی، طراحی، اجرا و ارزشیابی نظام‌مند تمامی فرآیند یادگیری و آموزشی بر اساس هدفهای مشخص

و نتایج تحقیقات، در زمینه‌های یادگیری انسانی، ارتباط و همچنین به‌کار گرفتن مجموعه‌ای از منابع انسانی و غیر انسانی به‌منظور ایجاد

آموزش مؤثرتر است.

به این ترتیب، روش‌های نظام‌مند طراحی، اجرا و ارزیابی کل فرآیند تدریس و یادگیری، مجموعه اطلاعات فنی، معلومات ناشی از

کاربرد علوم یادگیری و روابط انسانی بر اساس هدفهای معین و بهره‌گیری از یافته‌های علمی، به‌کارگیری ابزارها، منابع و روش‌های مختلف

که در دنیای واقعی کلاس درس، کاربرد علوم ذکر شده را تسهیل و یادگیری مؤثرتر، عمیق‌تر و پایدارتر را تسریع می‌کند. به عبارت دیگر،

هرگونه عمل یا اقدام مثبت و مبتنی بر پژوهش‌های علمی که برای ارتقای امر آموزش (کمیت و کیفیت) اعمال می‌شود. مثلاً رعایت استاندارد

در ابعاد و رنگ مخصوص تخته سیاه، تنظیم نور کلاس و حتی ایجاد کلاس جدید (در مکان‌هایی که کلاس وجود ندارد) حتی اگر با شرایط

قدیمی و سنتی باشد، از اقدامات تکنولوژیک است.

از منظر هدف گذاری، فناوری آموزشی دارای دو بعد سخت‌افزار و نرم‌افزار بوده که هدفش حل مسئله یادگیری است. مانند کبوتری که از دو بال خود برای پرواز استفاده می‌کند. فناوری آموزشی در سال ۱۹۶۹ به صورت جدی به حوزه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی وارد شد. شایان ذکر اینکه، تکنولوژی آموزشی، به مفهوم جدید آن، از وسایل سمعی و بصری بحث نمی‌کند همچنین، هدف تکنولوژی آموزشی، ترویج و توسعه تلویزیون، رادیو و ماشین‌های آموزشی، کامپیوتر و سایر ابزارهای آموزشی قدیم یا جدید نیست. به علاوه تکنولوژی آموزشی به وسایل مکانیکی یا الکترونیکی نیز اطلاق نمی‌شود و چنانچه روزی پریزهای برق مسدود شود یا نیروی برق برای همیشه از بین برود تکنولوژی آموزشی همچنان وجود دارد و ما نیز همواره به آن نیازمند خواهیم بود؛ زیرا تکنولوژی آموزشی به همان گستردگی آموزش و پرورش است. تکنولوژی آموزشی، در عمل با طراحی و ارزشیابی برنامه‌های درسی، تجارب آموزشی، اجرا و اصلاح مجدد آن‌ها بستگی دارد، به بیانی دیگر: تکنولوژی آموزشی یک روش اصولی و منطقی برای حل مشکلات آموزشی و برنامه‌ریزی درسی است که با نوعی تفکر سیستماتیک (منظم و علمی) همراه است.

با توجه به این مفهوم، اطلاق عنوان تکنولوژی آموزشی به وسایل سمعی و بصری یا سایر ابزارهای آموزشی و کمک آموزشی، صحیح به نظر نمی‌رسد. البته این بدان معنی نیست که در روش تکنولوژی آموزشی، از وسایل سمعی و بصری یا رسانه‌های آموزشی استفاده نمی‌شود؛ بلکه بر عکس، استفاده از وسایل سمعی و بصری و کاربرد رسانه‌ها در همه مفاهیم و تعاریف تکنولوژی آموزشی مستتر است. اما هیچ‌یک از سیستم‌های پذیرفته شده تکنولوژی آموزشی، وسایل و رسانه‌ها را هدف نمی‌داند و آن‌ها را وسیله‌ای برای عمومیت دادن و زودتر به نتیجه رسیدن تلقی می‌کند.

در نتیجه، تکنولوژی آموزشی، در عمل با طراحی و ارزشیابی برنامه‌های درسی، تجارب آموزشی، اجرا و اصلاح مجدد آن‌ها بستگی دارد، به بیانی دیگر: تکنولوژی آموزشی یک روش اصولی و منطقی برای حل مشکلات آموزشی و برنامه‌ریزی درسی است که با نوعی تفکر سیستماتیک (منظم و علمی) همراه است.

تاثیر بهره‌گیری از تکنولوژی آموزشی در یادگیری؛ تبیین مفاهیم "مدرسه جهانی"، "مدرسه بدون دیوار" و "مدرسه هوشمند"

بر اساس یافته‌های جدید، تکنولوژی آموزشی با بهره‌گیری از ابزارهای آموزشی، رسانه‌ها و فرارسانه‌های آموزشی، می‌تواند محیط کلاس‌های آموزشی را شبیه دنیای واقعی خارج از مدرسه سازد و با فراهم آوردن تکالیف اصیل و واقعی، دانش‌آموزان را برای حل مسائل دنیای دائم در حال تغییر آماده سازد. مگر به غیر از این است که آموزش مدرسه‌ای باید دانش‌آموزان را برای زندگی در یک جامعه آماده کند؟ در صورتی که دانش‌آموزان نتوانند دانسته‌های خود را در زندگی شخصی خود به کار بگیرند، نظام آموزشی در رسیدن به این مقصد خود ناکام مانده است. در صورتی که از تکنولوژی آموزشی در جای مناسب خود استفاده شود می‌تواند تجارب یادگیری عینی و شبیه به زندگی خارج از مدرسه را برای دانش‌آموزان به وجود آورد و در نتیجه دانش‌آموزان می‌توانند ارتباط آموزش‌های مدرسه‌ای را با زندگی خود درک کنند و این خود باعث افزایش انگیزه دانش‌آموزان برای پذیرفتن مسئولیت یادگیری خود می‌باشد.

به این ترتیب، در صورتی که تکنولوژی آموزشی با تمام قابلیت‌های بالقوه اش در نظام آموزشی به کار برده شود، می‌توان برای دانش‌آموزان، مدرسه‌ای بدون دیوار به وجود آورد. در زندگی مدرن امروزی، پایگاه‌های اطلاعاتی دانش‌آموزان را محاصره کرده‌اند. دانش‌آموز می‌تواند از طریق شبکه‌های مختلف کامپیوتری (از جمله اینترنت و اینترانت) به دریایی از اطلاعات در کوتاه‌ترین زمان ممکن دست یابد؛ به کتابخانه‌های دانشگاه‌های بزرگ جهان دسترسی داشته باشد؛ در کنفرانس‌های برگزار شده در آن طرف دنیا شرکت نماید و با دانش‌آموزان و معلمان در هر

کجای دنیا ارتباط داشته باشد. در واقع می توان تصور نمود که مدرسه، تبدیل به یک مدرسه جهانی شده باشد که این خود می تواند یکی از مظاهر رخداد دهکده جهانی باشد.

در تشریح این رویکرد، از آنجا که یکی از مسئولیت های اصلی تکنولوژی آموزشی، تعیین اهداف نظام آموزشی و طراحی نظام آموزشی برای رسیدن به آن اهداف و ارزشیابی مستمر فرآیند و برون داده های واسطه ای و نهایی نظام آموزشی برای کسب اطمینان از تحقق اهداف از قبل تعیین شده نظام می باشد، در صورتی که در راستای برنامه ریزی، طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه های آموزشی، نظام آموزش و برنامه آموزشی که در داخل این نظام قرار دارد، مستمرا در بوته آزمایش قرار گیرد و از تحقق کارآمد هدف های از پیش تعیین شده برای نظام آموزشی و انطباق برنامه های آموزشی طراحی شده، اجرا شده و کسب شده با یکدیگر اطمینان حاصل نماید، می توان امیدوار بود به محض پی بردن به کوچکترین نقصان و مشکلی که باعث انحراف آموزش از مسیر اصلی خود می شود، آن را به سرعت رفع کرد و تا حدود زیادی نیز می توان امکان موفقیت دانش آموزان در رسیدن به اهداف آموزشی را در حد تسلط برای آن ها و در نتیجه موفقیت های آموزشی همیشگی را برای آن ها فراهم کرد.

به همین سیاق، اگر نابرابری در دسترسی به آموزش را یکی از مشکلات اصلی یک نظام آموزشی بدانیم، از جمله راه حل های موثری که تکنولوژی آموزشی برای حل این مشکل ارائه می دهد، سامانه آموزش از راه دور (آموزش غیر حضوری) است. نظام آموزش از راه دور در دوره شکل گیری خود دارای اشکال مختلفی بوده است: آموزش مکاتبه ای، آموزش شنیداری، آموزش دیداری - شنیداری، آموزش به کمک کامپیوتر و نرم افزارهای آموزشی و آموزش الکترونیک. این نوع از آموزش و به ویژه آموزش الکترونیک به خوبی توانسته است محدودیت مکانی و زمانی را برای دسترسی به آموزش برای کلیه افراد جامعه از میان بردارد.

امر مهم آموزش مدرن در دنیای حاضر، به نحوی پیش رفته که با بهره گیری از رسانه های آموزشی، چند رسانه ای های آموزشی و... می توان از تمام حواس دانش آموزان برای یادگیری استفاده کرد و تجاربی عینی و محسوس برای آن ها فراهم آورده و و آموزش را با ویژگی های تفکر آن ها منطبق کرد. همچنین می توان محیط کلاس درس را از حالتی کسل کننده خارج کرد و علاقه دانش آموزان و اشتیاق آن ها را برای مشارکت در یادگیری خود و مشارکت با دیگران در یادگیری را برانگیخت. در سبک های قدیم آموزشی، نقش معلم در کلاس درسی، نقش انتقال دهنده آموزش به دانش آموزان تلقی می شد. اما در نتیجه گستره یادگیری الکترونیک در نظام مدرن آموزشی امروز که امکان دسترسی به هر مقدار اطلاعات در هر زمان و مکانی را برای دانش آموزان فراهم آورده است، وظایف معلم نیز دستخوش تحولات اساسی می شود. یکی از تحولات مشهود می تواند تغییر نقش معلم از انتقال دهنده اطلاعات به نقش تسهیل گر فرآیند یادگیری و مدیریت و هدایت یادگیری دانش آموزان باشد. در این صورت نیز دانش آموز برای یادگیری علوم مورد نیاز خود کم تر به معلم و کلاس درس وابسته است و می تواند در هر حیطه ای از دانش که احساس می کند به آن نیاز دارد کسب معلومات نماید. در این صورت می توان آموزشی مادام العمر را برای افراد جامعه متصور بود (Velayati).

به این ترتیب و در ساده ترین اثر بهره برداری از تکنولوژی آموزشی، در روش مدرن آموزش به دلیل همراهی تکنولوژی اطلاعات و شبکه رسانه ای، منابع و محتوای آموزشی در اختیار یادگیرندگان از حالت تک بعدی به حالت چند منبعی گسترش یافته است. در نظام متداول آموزشی مدرسه ای هر آنچه که آموزنده و آموخته می شود، مکالماتی عموماً یک سویه غیر تفاهمی و رسمی است که از معلم روانه شاگرد می شود و شاگردان موظف به حفظ همان مفاهیم و ارائه آن در جلسه امتحان هستند. این امر بدان معناست که دنیای ذهنی دانش آموزان تحت تعلیم نظام آموزش سنتی به مراتب محدودتر و بسته تر از تصویر ذهنی است که دانش آموزان در روش نوین آموزشی دریافت می کنند؛ دانش آموزانی که در شرایط جدید و با بهره گیری از نرم افزارها، اینترنت و جهان آموزش های چند رسانه ای، فرآیند یادگیری را طی می کنند از اطلاعات

وسیع‌تر و بالاتری برخوردارند و به دلیل تنوع منابع و محتوای آموزشی که در اختیار دارند، توانایی بیشتری برای انتخاب پیدا می‌کنند (Niroomandi & Bakhtavari, 2011).

دانش‌آموزان در مدرسه هوشمند، نقش یاددهنده و یادگیرنده را بر عهده دارند. در این مدرسه، برنامه درسی، محدودکننده نیست و به دانش‌آموزان اجازه داده می‌شود از برنامه های درسی خود، فراتر گام بردارند. در این مدرسه روش تدریس بر اساس دانش‌آموزمحوری است. تأکید بر مهارت فکر کردن و فراهم ساختن محیط یاددهی یادگیری از راهبردها و خط مشی‌های مدرسه هوشمند است. به این ترتیب مدرسه هوشمند، مدرسه‌ای فیزیکی است و کنترل و مدیریت آن، مبتنی بر فناوری انجام می‌گیرد و سیستم ارزشیابی و نظارت آن، هوشمند است. در چنین مدرسه‌ای، یک دانش‌آموز هوشمند، با صرف وقت بر روی موضوعات به شکل مستمر، منابع و قابلیت‌های اجرایی خود را توسعه و تغییر می‌دهد و این، نکته‌ای است که به مسئولان مدرسه اجازه می‌دهد تا با توجه به تغییرات به وجود آمده و افزایش سطح اطلاعات دانش‌آموزان، آنها را برای اخذ اطلاعات جدید آماده نمایند. مدرسه هوشمند مدرسه‌ای است که جهت بهبود نظام مدیریتی مدرسه و تربیت دانش‌آموزان پژوهنده طراحی شده است که به صورت سیستمی نظام یافته بازسازی شده تا کودکان را برای عصر اطلاعات آماده سازد. در همین راستا، هفت اصل کلیدی برای ایجاد مدارس هوشمند مطرح است که عبارتند از: دانش‌خلاق؛ استعداد یادگیری؛ توجه به فهم مطالب؛ آموختن با هدف تسلط و انتقال آن؛ ارزیابی آموخته‌ها به شکل متمرکز؛ غلبه بر مشکلات؛ مدرسه به عنوان یک سازمان آموزشی (Niroomandi & Bakhtavari, 2011).

آموزش مبانی جمهوری و دموکراسی؛ نگاهی به اهمیت و ضرورت آن (با رویکرد حقوق بشری)

نظام جهانی حقوق بشر مجموعه‌ای از اسناد و اعلامیه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای مصوب نهادهای تاثیرگذار بین‌الملل است که اگرچه هنوز هم دوره جوانی خود را پشت سر می‌گذارد، اما جایگاه خود را پیدا کرده و تبدیل به عنصری مهم در حوزه روابط خارجی کشورها شده است.

از منظر نظام جهانی حقوق بشر، دولت‌ها متعهد اجرای مفاد اسناد هستند و افراد در حقیقت امر به عنوان شهروندان جامعه، ذینفع، ذیحق و متعهدله این تعهدات هستند که بر دوش دولتهاست و رفاه مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... آن‌ها را می‌بایست تامین نماید. در تحمیل این مقررۀ تفاوتی از هیچ‌کس میان کشورهای، نظامهای سیاسی و دولت‌های مستقر آن‌ها نیست و همه آن‌ها بدون هیچ‌گونه تبعیضی و فارغ از هر قید و شرط باید این گونه تعهدات را به طور کامل و اساسی تضمین و اجرا نمایند.

حقوق بشر فراتر از یک عنوان و در وجه اصطلاحی خود ناظر به مجموعه‌ای از حق‌های شناخته شده برای انسان در طول سالیان درازی است که در چند اعلامیه و سند بین‌المللی تجلی یافته است. پرواضح است که مفاد اسناد مذکور انعکاس دهنده همه حق‌های شناخته شده و قابل شناسایی برای انسان نیست؛ بلکه در بردارنده حق‌های «ویترینی» انسان است که در نگاه جهانی، شاخص شده‌اند.

به عنوان یک حق بشری، تحصیل (آموزش) حقی جهانی برای بشر است. این حق، همچنین وسیله‌ای برای دست یافتن به سایر حقوق بشر و ابزار قدرت بخش اجتماعی و اقتصادی است. کلیه کشورهای جهان از طریق اعلامیه جهانی حقوق بشر موافقت خود را با برخورداری همه انسان‌ها از حق تحصیل اعلام کرده‌اند.

مبنای سیاست آموزشی در کشورهای با حاکمیت دموکراسی، گسترش اصل آموزش است. حکومت‌های دموکراتیک باید همانگونه که در دفاع از شهروندان‌شان می‌کوشند برای آموزش، ارزش قایل شوند و منابع لازم آن را فراهم سازند. سواد برای مردم، امکان کسب آگاهی را از طریق روزنامه‌ها و کتاب‌ها فراهم می‌سازد. شهروندان آگاه برای ارتقای دموکراسی در جایگاه بهتری قرار دارند.

نظام‌های آموزشی حکومت‌های دموکراتیک، مانع از آموزش نظریه‌های سیاسی دیگر یا روش‌های حکومتی نمی‌شوند. حکومت‌های دموکراتیک، دانش آموزان و دانشجویان را به طرح بحث‌های منطقی بر اساس پژوهش دقیق و درک کامل تاریخ تشویق می‌کنند. گروه‌های خصوصی و مذهبی باید در تاسیس مدارس آزاد باشند یا اولیا می‌توانند آموزش فرزندان‌شان را در منازل انتخاب نمایند. مدارس دولتی باید بدون در نظر گرفتن پیش زمینه قومی یا مذهبی، جنسیت یا ناتوانی‌های جسمی به طور مساوی در اختیار همه شهروندان باشند.

آموزش، وسیله‌ای برای آسان کردن یادگیری است و کاربردهای آن عبارتند از: انتقال فرهنگ، جامعه پذیری و اجتماعی شدن، پرورش نیروی انسانی متخصص، نوآوری تعبیرها و تحرک اجتماعی و ایجاد پایگاه است. به عبارتی، آموزش وسیله‌ای برای شکوفایی شخصیت افراد انسانی است و در اسناد بین‌المللی، آموزش شاه کلید استفاده از سایر حقوق انسانی است. آموزش، افراد انسانی را توانمند می‌سازد تا در زندگی خود مسئولیت پذیر باشند و در زندگی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شرکت نمایند.

آموزش از جمله حقوق فردی، اجتماعی افراد بشر است و دولت‌ها مکلف به ارائه راهکارهای مؤثر جهت رشد آموزش برای اتباع خود هستند. زیرا بسیاری از اصول حقوق بشر که در اسناد بین‌المللی از قبیل اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق بین‌المللی،... آمده با آموزش محقق می‌شود.

در وهله نخست، مفهوم حقوق بشری آموزش با "حق بر آموزش" معنا پیدا می‌کند. حق آموزش حقی جهانشمول برای آموزش است. این حق در میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به عنوان یک حق بشری که شامل حق آموزش ابتدایی اجباری رایگان برای همه، الزام ایجاد آموزش متوسطه در دسترس همه، خصوصاً ارائه مترقیانه آموزش متوسط رایگان و نیز الزام ایجاد دسترسی مساوی به آموزش عالی، به طور ایده‌آل از طریق ارائه آموزش عالی رایگان می‌شود. حق آموزش شامل مسئولیت فراهم آوری آموزش مقدماتی برای افرادیست که آموزش ابتدایی را نگذرانده‌اند.

علاوه بر این، از حیث دسترسی به ملاحظات آموزشی، حق آموزش دربردارنده الزام به محو تبعیض در همه سطوح نظام آموزشی و بهبود کیفیت آموزش است.

بنابراین، حق بر آموزش شامل فراگیری معلومات از طریق آموزش و پرورش ابتدایی و عمومی و تخصص‌های عملی از طریق آموزش کاربردی، نظیر آموزش فنی و حرفه‌ای می‌باشد. در این تعریف گسترده، افراد باید بتوانند با تأسیس مدارس خاص، آموزش‌ها و شیوه‌ی تربیتی خود را که نیاز می‌دانند به فرزندان خودشان و حتی دیگران منتقل نمایند و بالتبع در این راه دولت نیز باید کمترین محدودیت‌ها را لحاظ کند. بند اول ماده‌ی ۲۶ اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر می‌گوید: "هر کسی حق تحصیل دارد، تحصیل حداقل در مراحل ابتدایی باید رایگان باشد. همچنین تحصیلات ابتدایی باید اجباری شده و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیز در دسترس عموم قرار گیرد. آموزش عالی هم باید برای همه و بر اساس شایستگی در دسترس باشد." (["Universal Declaration of Human Rights"](#)).

همچنین ماده‌ی ۱۳ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آورده است: "... ج: آموزش و پرورش عالی باید به کلیه‌ی وسایل مقتضی به ویژه به وسیله‌ی معمول کردن تدریجی آموزش و پرورش مجانی به تساوی کامل بر اساس استعداد هر کس در دسترس عموم قرار گیرد." بدین ترتیب، همان مضامین از جمله اجباری و رایگان بودن آموزش ابتدایی، تعمیم آموزش و پرورش متوسطه، حرکت به سمت مجانی کردن آموزش متوسطه، و... نیز، اینجا ذکر گردیده است (["International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights"](#)).

مفاهیم و مضامین فوق در مواد یک و چهار کنوانسیون مبارزه با تبعیض در آموزش مصوب ۱۴ دسامبر ۱۹۶۰ یونسکو نیز مورد تصریح و تاکید قرار گرفته است. همچنین این مسأله در میثاق حقوق مدنی و سیاسی، اعلامیه‌ی آمریکایی حقوق بشر، پروتکل اول کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و منشور آفریقایی حقوق بشر ذکر شده است.

این مفهوم مشروح از آموزش و پاسداری از حق بر آموزش، فراتر از معنای لغوی آن، در گسترش دایره سیاست آموزشی، نه تنها دربرگیرنده قواعد و اصول آموزش رسمی است، بلکه معرف فرآیند اجتماعی شدن و جامعه پذیری است؛ اجتماعی شدن به فرایندی گفته می‌شود که برای افراد از مجرای آموزش، قوانین، مقررات، هنجارها، آداب و رسوم درونی می‌گردد. جامعه شناسان برای اجتماعی شدن مجراهای مختلف را بر شمرده اند. خانواده، مدرسه، رسانه‌ها، گروه‌های همسالان و....

با پذیرش حق بر آموزش و تاکید بر جامعه پذیری، تکلیف حکومت‌های دموکراتیک تعبیه آموزه‌های دموکراسی و حقوق به نسل‌های جدید است. در حقیقت، اصول و رسوم دموکراسی باید آموزش داده شوند تا مردم از امکانات و مسوولیت‌هایشان به عنوان شهروندان آزاد آگاه شوند و قدر آن‌ها را بدانند.

به طور خلاصه، آموزش مبانی دموکراتیک شامل آگاهی از تاریخ کشور و جهان و اصول بنیادین دموکراسی است. برنامه آموزشی حکومت‌های دموکراتیک شامل تاریخ، جغرافی، اقتصاد، ادبیات، فلسفه، حقوق، هنرها، علوم اجتماعی، ریاضی و علوم است که در اختیار همه دانش آموزان و دانشجویان - اعم از دختر و پسر - قرار خواهد داشت.

دانش آموزان و دانشجویان باید همچنین در تشکیل کانون‌ها و انجام فعالیت‌هایی که اصول دموکراسی در آن‌ها به اجرا در آید آزاد باشند. به عنوان نمونه رهبری دانش آموزان و دانشجویان در گروه‌ها، باعث تجربه اندوزی آنان در روند دموکراسی می‌شود. همچنین، انتخابات آزمایشی به دانش آموزان و دانشجویان مشارکت شهروندان را آموزش داده، عادت رای دادن دائمی را در آن‌ها پرورش می‌دهد. به همین سیاق، روزنامه دیواری در مدرسه به دانش آموزان نقش رسانه آزاد و خبرنگاری مسوولانه را آموزش می‌دهد. تشویق دانش آموزان به عضویت در کانون‌های مدنی باعث افزایش ارتباط با اجتماعات بزرگتر می‌شود.

آموزش دقیق انگاره‌های دموکراسی و حقوق بشر به کودکان، منجر به فهم قانون اساسی کشور و چگونگی شکل گیری و تکامل آن، کسب آگاهی‌های سودمند در مورد حقوق و وظایف شهروندی و درک حقوق بشر و درجه اهمیت آن می‌شود.

آموزش دموکراسی به یادگیری سنتی دانش منحصر نمی‌شود، بلکه باید آن را از راه‌های دیگری نیز ترویج کرد. در تکمیل نمونه‌های پیش گفته باید کودکان را وارد بحث‌هایی کرد که اهمیت مقطعی دارند و آن‌ها را وا داشت که استدلال‌های خود را عرضه کنند و به نظرات دیگران گوش بسپارند و در تصمیمات جمعی در مورد موضوعاتی که بر چگونگی اوضاع مدرسه تاثیر می‌گذارد، شرکت جویند. این کار را می‌توان از طریق جلساتی که در کلاس‌ها برگزار می‌شود، یا انجمن‌های مدارس که خود دانش آموزان اعضای آن‌ها را انتخاب می‌کنند و روش‌های مشابه دیگر به انجام رساند.

همچنین در تدوین و تالیف کتاب‌های درسی مدارس، برگرفته از سیاست آموزشی در یک دولت دموکراتیک، سعی بر آن است که مولفه‌های دموکراسی و مردمسالاری گنجانده شده و هیچ بخش و مضمونی با دموکراسی و حقوق بشر ناسازگاری نداشته باشد. مدارس، گذشته از ایجاد و ارتقای انواع مهارت‌ها و قابلیت‌ها در دانش آموزان، به خصوص سواد و انتقال دانش، در انتقال فرهنگ و سنن نیز نقشی بسزا ایفا می‌کنند. دیگر نقش مهم مدارس ارزیابی منتقدانه فرهنگ‌ها و کمک به کودکان برای درک جایگاه خود در جهانی که مذاهب و اعتقادات گوناگون بسیاری در آن وجود دارد و همه آن‌ها به یکدیگر وابستگی متقابل دارند، می‌باشد.

برای تضمین حقوق شهروندی علاوه بر اینکه دولت مرکزی باید اراده سیاسی بر شناسایی این حقوق و سیاست‌گذاری برای تحقق آن‌ها داشته باشد، الزاما باید نقش مهمی هم برای نهادهای محلی قائل شد. بدین ترتیب مسئله مهم شناسایی صریح حقوق شهروندی در متون قانونی و الزام آور، ایجاد فرهنگ شهروندمداری و تحقق آن با آموزش حقوق شهروندی از جمله در مدارس است. در واقع، امروزه همه عقیده دارند که توسعه حقوق شهروندی در گرو ایجاد فرهنگ حقوق شهروندی است. نه افراد و نه مقام‌های دولتی، نمی‌توانند شهروندان خوبی باشند مگر اینکه پیش‌تر در محیطی مناسب با این مفاهیم آشنا شده و آن را درونی کرده باشند.

بهره‌گیری از تکنولوژی آموزشی در آموزش مبانی جمهوری و دموکراسی

آموزش و نحوه انجام آن از زمان‌های بسیار دور همواره مورد نظر نظریه پردازان و فلاسفه بوده و هست، به خصوص در دوران حاضر که علوم هرچه بیشتر به سمت تخصص و تجربه گام بر می‌دارند و از این رو انتقال یافته‌های جدید به نسل‌های جدید به خصوص دانش‌آموزان بسیار حایز اهمیت است. از این منظر ابزارها و وسایل کمک آموزشی از جمله تکنولوژی آموزشی جایگاه ویژه‌ای در فرایند آموزش در آموزش و پرورش دارند هدف اساسی فناوری آموزشی تسهیل، توسعه و تقویت فرایند آموزش و یادگیری است.

امروزه اصطلاح «تکنولوژی آموزشی» مفهومی مترقی و تکامل یافته را به همراه دارد و زمینه بهره‌گیری از آن صرفا به کاربرد مواد و وسایل آموزشی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه مفهومی وسیع‌تر و جدیدتر به همراه دارد. امروزه برای شفاف کردن امور آموزش، متنوع کردن وسایل فرآیند تدریس و روشن کردن مطالب درسی، استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط معلمان، امری اجتناب‌ناپذیر است. دانش‌آموزان با استفاده از وسایل کمک آموزشی به فرآیند یادگیری و تدریس عینیت می‌بخشند و به آسانی به در جریان تدریس به فراگیری آموخته‌های جدید می‌پردازند. وسایل کمک آموزشی زمینه لازم را برای یادگیری در دانش‌آموزان به طور گسترده فراهم می‌آورند و دانش‌آموزان خود را در فرآیند تدریس و یاددهی به حساب می‌آورند.

به طور کلی، یادگیری امری بسیار پیچیده و مستلزم دخالت عوامل متعدد است و زمانی اتفاق می‌افتد که این عوامل در کنار هم باشند. امریادگیری در محیط کلاس، به طور اخص، دارای اهمیت و حساسیت بیشتری است. محیط کلاس به سبب تفاوت اساسی با محیط بیرونی، نیازمند دقت و توجه فراوان‌تر است. در کلاس درس عوامل اساسی دخیل در امر یادگیری عبارتند از وضع جسمی، روحی، علمی و شخصیتی معلم، محتوای منابع آموزشی، قوانین و مقررات آموزشی، فضای آموزشی و وسایل کمک آموزشی. در بین این عوامل، وسایل کمک آموزشی از حیث اینکه تئوری و عمل را توأم و هماهنگ می‌سازد، جایگاه ویژه‌ای دارد. استفاده از وسایل کمک آموزشی از طرف معلم در جریان تدریس باعث می‌شود که مطالب مطرح شده در ساخت شناختی دانش‌آموزان جا بگیرد و دانش‌آموز به یادگیری معنی‌دار نائل شود.

سیر تکاملی توجه به یادگیری انفرادی و از آن به یادگیری گروهی، در تکنولوژی آموزشی منعکس‌کننده پیشرفت از رویکرد سخت افزار به رویکرد نرم افزار و از آن به رویکرد تکنولوژی تعلیم و تربیت می‌رسد.

در موضوعی که ما بحث می‌کنیم، قدرت شناخت عوامل فشارزای مختلف زندگی، شناسایی منابع استرس و نحوه و میزان تأثیر آن بر انسان، فرد را قادر می‌سازد تا با اعمال و موضع‌گیری‌های خود فشار و استرس را کاهش دهد. توانمندی‌ها (Abilities/Possibilities) قابلیت‌ها، مهارت‌ها، صلاحیت‌ها، قدرت و اختیارات لازم برای حل مشکلات، اجرای راهکارهای تعیین شده یا انجام عملی برای تحقق هدفی ویژه هستند.

به این ترتیب، توانمندسازی (Empowerment) فرآیندی است که در آن، مجموعه نظام‌ها، روش‌ها و اقداماتی برای فراگیری دانش و مهارت، افزایش انگیزه و توسعه قابلیت‌ها و صلاحیت‌های افراد به کار گرفته و زمینه‌ها و شرایط مناسب فراهم می‌شود، تا با افزایش شناخت

عوامل محیطی، قدرت قانونی، اختیارات رسمی تصمیم‌گیری، بالندگی شغلی، تعهد سازمانی و ایفای نقش مفید افزایش یابد تا کارکنان، بدون نیاز به مراجعه غیرمعمول به مسئول مستقیم، وظایف خود را به نحو احسن انجام دهند و ضمن مشارکت فعال در انجام فعالیت‌ها، صلاحیت‌های لازم را برای حل مشکلات، بهبود فرآیند، افزایش بهره‌وری و در نهایت تحقق اهداف سازمان، کسب کنند. عبارت «Empowerment» از فعل «Empower» به معنی «دادن قدرت یا اختیار به شخصی برای انجام عملی» گرفته شده و بر «توانمندسازی فردی» دلالت دارد.

هیچ یک از سیستم‌های پذیرفته شده تکنولوژی آموزشی، وسایل و رسانه‌ها را هدف نمی‌داند و آن‌ها را وسیله‌ای برای عمومیت دادن و زودتر به نتیجه رسیدن تلقی می‌کند.

همانطور که بیان شد، تکنولوژی آموزشی اگر بطور صحیح توسعه داده شود و کاربردی باشد توانایی تبدیل شدن به حقیقت صنعت را برای مدرسین فراهم می‌کند. ساده سازی فرایندهای زمان گیر (مانند برنامه ریزی درس، گزارش گیری وساده سازی ارتباطات) از ویژگی‌های استفاده از این روش است.

به همین دلیل آینده آموزش و پرورش متکی به گفتگوی مداوم بین مربیان و موسسات آموزشی متخصصان در دنیای فن آوری است. نکته قابل توجه آن است که، سیر تکامل تکنولوژی همواره مستلزم پیشرفت علوم و توسعه مرزهای دانش بشری بوده است. در عین حال، رشد و توسعه علم و تکنولوژی نیز، لازم و ملزوم یکدیگر و مستلزم یک جریان طبیعی است. گشایش ابواب و گسترش دامنه علوم، اگر چه از آرمان‌های هر یک از جوامع بشری است، ولیکن بدون کوشش برای توسعه تکنولوژی، به مفهوم «علم فقط برای علم» است. در عین حال، به کار گیری و یا «به عاریت گرفتن» تکنولوژی، بدون اتکاء به مبانی علمی و تحقیقاتی خود، اگر چه می‌تواند مبین تحول و نوآوری باشد، ولیکن به مثابه یک ساختمان «بدون پی» خواهد بود.

هر جامعه دارای ویژگی‌هایی در فرهنگ و منابع انسانی، محیطی و طبیعی خاص خود است و از این لحاظ، پذیرش و اشاعه هر بخش از تکنولوژی بستگی به انطباق آن تکنولوژی با شرایط و ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و طبیعی آن جامعه دارد. بدین سبب، همواره توصیه می‌گردد که هر نو آوری تکنولوژیک می‌باید متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی، هماهنگ با توان‌های فنی و دمساز با فرهنگ غالب در جامعه بهره بردار باشد، یا به ساده‌ترین عبارت، نوآوری‌های تکنولوژیک می‌باید متناسب با شرایط مردم استفاده کننده از آن باشد (Pakdaman et al.).

به این ترتیب در کشورهایی که نیاز به آموزش جمهوری و دموکراسی و مبانی آن در مسیر توسعه همه جانبه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در آن‌ها احساس می‌شود، بهره گیری از متدهای نوین آموزشی و در یک کلمه تکنولوژی آموزشی، بیش از همه ضروری به نظر می‌رسد. جالب آنکه تکنولوژی آموزشی از دو جنبه خود را در مسیر توسعه یک کشور قرار می‌دهد: نخست آنکه، خود تکنولوژی آموزشی از مظاهر توسعه است و به کارگیری آن، هم از حیث زیرساختی و هم از حیث کاربردی، به معنای پذیرش فناوری نو و تصمیم بر گام نهادن در راه توسعه است. دوم آنکه، تکنولوژی آموزشی، ابزاری است که در دنیای جدید بهتر از ابزارهای سنتی، جوامع را برای رسیدن به اهداف توسعه طلبانه خود یاری می‌دهد؛ چه اینکه ابزاری است متناسب با فرم نوین زندگی بشر.

مدارس امروز کشور ما باید با این اعتقاد کار کنند تا دانش‌آموزانی بار آورند که از تکنولوژی جدید نهراسند و آن را لازمه زندگی پیچیده و متغیر امروز بدانند؛ توانایی‌های بنیادی برای کاربرد درست این تکنولوژی را داشته باشند؛ می‌توانند با دنیایی که به این تکنولوژی نیاز دارد، سازگاری کنند؛ تکنولوژی قدیم را با تکنولوژی جدید سازش دهند و در کاربرد موفق و موثر تکنولوژی جدید مهارت پیدا کنند.

متأسفانه استفاده منظم و اصولی از وسایل کمک آموزشی، تحت هر عنوان در مدرسه به بوته فراموشی سپرده می‌شود و اغلب عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی را از طریق کمبود وقت و نبود وسایل توجیه می‌کنند (Saadati et al., 2014).

توسعه آموزش و پرورش، و به ویژه تلاش در افزایش سطح آگاهی‌های عمومی و علمی مردم، به نوبه خود مستلزم گسترش امر تحقیقات علمی از طریق ایجاد ارتباط منسجم بین منابع علمی و پژوهشی با واحدهای تولیدی و خدماتی به منظور ایجاد تعادل بین دانش‌های محض و نظری با تکنولوژی‌ها یا دانش فنی در جریان زندگی و اشتغال اعضای جامعه می‌باشد. یک نهاد آموزشی، موظف به ایجاد این ارتباط منسجم بین منابع علمی و پژوهشی از یک سوی، و اعضای جوامع روستایی و عشایری از سوی دیگر، به منظور ایجاد تحول در بینش، و افزایش میزان معلومات و انتقال و اشاعه تکنولوژی‌های مناسب در بین آنان است. و این، راهی برای دستیابی اقشار محروم جامعه، به ویژه در جهان در حال توسعه به منظور استیلا بر حوزه‌های علوم و معارف، و نیز بهره‌مندی از تکنولوژی، به عنوان یک موهبت الهی است (Pakdaman et al.). آموزش نظم حقوق بشری در بستر یک جامعه دموکراتیک و مردم‌سالار از منظر تناسب با نیازها و امکانات روز تمدن بشر - که در روزگاری که ما زندگی می‌کنیم، تکنولوژی آموزشی به کمکمان می‌آید - بهتر و زیباتر و حتی واقعی‌تر رخ می‌نمایند. دست‌یابی به توسعه و تمدن‌سازی، زیرسایه جامعه‌ای که نسل‌های آن، دموکراسی را آموزش دیده‌اند آرمانی جز رعایت همگانی حقوق بشر را به همراه نخواهد داشت. نقطه مهم آموزش مبانی جمهوری با بهره‌گیری از تکنولوژی آموزشی در این نکته است که وقتی اصول دموکراسی در کودکان نهادی شده و جامعه‌پذیری آنان بر مبنای آموزش بنیادهای حقوق بشر شکل می‌گیرد - و امتزاج آن با نهادهای اخلاقی و ارزشهای دینی - می‌تواند قوت آموزه‌ها را بیش از پیش نماید. در این حالت ما شهروندانی را برای حضور در جامعه تربیت کرده ایم که نه تنها حقوق اساسی خود را از جامعه و دولت حاکم به نحو نقادانه مطالبه می‌کنند، بلکه در مقام افرادی مسئول خود را مکلف به رعایت حقوق دیگران می‌پندارند که این مسئله در موضوعات مرتبط با حقوق همبستگی که مستلزم رعایت عمومی و انجام تکلیف همگانی است، نمود بیشتری خواهد یافت.

نتیجه‌گیری

اگر چه در اغلب فرهنگ‌ها واژه تکنولوژی را به شناخت فنون و مهارت‌های فنی و یا فن‌شناسی معنی می‌کنند، و در واقع معنای لغوی خود کلمه نیز همین است، و لیکن امروزه مفاهیم گسترده‌تری از این واژه در ارتباطات علمی و فنی در سطح جامعه رایج و یا قابل استنباط است.

تکنولوژی نه علم محض است و نه فن مطلق. تکنولوژی کاربرد علم در حوزه فنون و مهارت‌های کاربردی است. توسعه، که یک مفهوم ضمنی آن به کارگیری صحیح منابع انسانی و یا نیروهای بالقوه در فرایند تحول است، قاعدتاً در نظامی مفهوم می‌یابد که تخصص به صورت اصیل در آن مطرح باشد. در این تخصص‌ها نیز مبتنی بر دست‌آوردها و نوآوری‌های علمی باشند. ارتقاء به مراتب تخصصی و زمینه‌های متنوع علمی و سطوح مختلف کاربردی، به نوبه خود، تابع متن و محتوای نظام آموزش و پرورش پایه و پیشرفته و روش‌های علمی مورد استفاده در این فرایند در هر جامعه است.

بنابراین، در فرآیند توسعه تکنولوژی مناسب و پیشرفته، هرگاه حرکت در جهت تحول و توسعه فرهنگی جامعه مقدم‌ترین اقدام فرض شود، به دنبال آن استراتژی توسعه آموزش و پرورش در سطوح مختلف برای کلیه اعضای جامعه مطرح می‌گردد.

توسعه آموزش و پرورش، و به ویژه تلاش در افزایش سطح آگاهی‌های عمومی و علمی مردم، به نوبه خود مستلزم گسترش امر تحقیقات علمی از طریق ایجاد ارتباط منسجم بین منابع علمی و پژوهشی با واحدهای تولیدی و خدماتی به منظور ایجاد تعادل بین دانش‌های محض و نظری با تکنولوژی‌ها یا دانش فنی در جریان زندگی و اشتغال اعضای جامعه می‌باشد. یک نهاد آموزشی، موظف به ایجاد این ارتباط منسجم بین منابع علمی و پژوهشی از یک سوی، و اعضای جوامع روستایی و عشایری از سوی دیگر، به منظور ایجاد تحول در بینش، و افزایش

میزان معلومات و انتقال و اشاعه تکنولوژی‌های مناسب در بین آنان است. و این، راهی برای دستیابی اقشار محروم جامعه، به ویژه در جهان در حال توسعه به منظور استیلا بر حوزه‌های علوم و معارف، و نیز بهره مندی از تکنولوژی، به عنوان یک موهبت الهی است.

آموزش نظم حقوق بشری در بستر یک جامعه دموکراتیک و مردم‌سالار از منظر تناسب با نیازها و امکانات روز تمدن بشر - که در روزگاری که ما زندگی می‌کنیم، تکنولوژی آموزشی به کمکمان می‌آید - بهتر و زیباتر و حتی واقعی‌تر رخ می‌نمایند. دست یابی به توسعه و تمدن سازی، زیرسایه جامعه‌ای که نسل‌های آن، دموکراسی را آموزش دیده اند آرمانی جز رعایت همگانی حقوق بشر را به همراه نخواهد داشت. نقطه مهم آموزش مبانی جمهوری با بهره گیری از تکنولوژی آموزشی در این نکته است که وقتی اصول دموکراسی در کودکان نهادی شده و جامعه پذیری آنان بر مبنای آموزش بنیادهای حقوق بشر شکل می‌گیرد - و امتزاج آن با نهادهای اخلاقی و ارزشهای دینی - می‌تواند قوت آموزه‌ها را بیش از پیش نماید. در این حالت ما شهروندانی را برای حضور در جامعه تربیت کرده ایم که نه تنها حقوق اساسی خود را از جامعه و دولت حاکم به نحو نقادانه مطالبه می‌کنند، بلکه در مقام افرادی مسئول خود را مکلف به رعایت حقوق دیگران می‌پندارند که این مسئله در موضوعات مرتبط با حقوق همبستگی که مستلزم رعایت عمومی و انجام تکلیف همگانی است، نمود بیشتری خواهد یافت.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. In. Moafaqian, N. (2013). several reports on educational technology. In. Mohammadi Qarasawi, S. Educational technology, link. In. Niroomandi, G., & Bakhtavari, N. (2011). The position of new communication technologies (smart schools. In *in education, media studies, 6th year*.

Pakdaman, M., Afsharpour, H., & Fardpour, E. H. *Proceedings of the Science Production Movement Conference, Software and Freethinking Movement of the Sixth Region of Islamic*. Azad University, Andisheh Club.

Saadati, M., Yazdian, F., Amerian, S., & Norouzzadeh, Z. (2014). *educational technology and its role in education, the first international conference of psychology and educational sciences*. Hakim Araf Higher Institute of Science and Technology.

Universal Declaration of Human Rights. In.

Velayati, E. the role and position of educational technology in solving educational problems, at. In.